

ĐẠO ĐỨC CƠ BẢN VÀ PHẨM CHẤT CHUYÊN MÔN

MỤC TIÊU

Bài này nhằm nêu ra một số khía cạnh chính của đạo đức cơ bản và phẩm chất chuyên môn.

BẠN SẼ HỌC ĐƯỢC GÌ

Học xong bài này, bạn cần biết những vấn đề sau:

- Luật đạo đức của nhân viên y tế
- Các nguyên tắc đạo đức của khúc xạ nhãn khoa
- Phẩm chất chuyên môn - Các chuẩn mực hành vi
- Việc cấp phép hành nghề khúc xạ nhãn khoa & những qui định
- Đào tạo chuyên môn liên tục
- Giao tiếp chuyên môn
- Tuyên truyền vận động cho nghề nghiệp

LUẬT ĐẠO ĐỨC CỦA NHÂN VIÊN Y TẾ

Theo Pierscioneck (2008), luật đạo đức có các nguyên tắc chỉ đạo, nó giúp những người hành nghề có những quyết định để hành nghề phù hợp với các chuẩn mực cần phải có của một người hành nghề chăm sóc sức khỏe. Beauchamp và Childress (2001) đã chỉ ra 4 nguyên tắc đạo đức chính trong chăm sóc sức khỏe:

1. Giúp ích
2. Thiện tâm
3. Tôn trọng quyền tự quyết
4. Công bằng

Các nguyên tắc này có thể được mô tả như sau:

GIÚP ÍCH: LỢI ÍCH CAO NHẤT HOẶC SỰ KHỎE MẠNH	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe chỉ có những quyết định vì lợi ích cao nhất của bệnh nhân, ngay cả khi những lợi ích này xung đột với tư lợi của bản thân mình. Sự giúp ích phải đảm bảo rằng mỗi bệnh nhân đi vào phòng khám phải rời khỏi phòng khám với một tình trạng tốt hơn, hoặc ít nhất cũng không ở tình trạng xấu hơn.
THIỆN TÂM: KHÔNG GÂY HẠI	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe không gây hại hoặc hành động trái ngược với những lợi ích cao nhất của bệnh nhân, ngay cả khi những lợi ích của bệnh nhân xung đột với tư lợi của bản thân mình.
QUYỀN TỰ QUYẾT:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần tôn trọng quyền của bệnh nhân được tự lựa chọn theo hiểu biết (quyền tự quyết) và sống theo tín ngưỡng, những giá trị và những sở thích của chính mình. Điều này đòi hỏi trách nhiệm của người hành nghề phải cho bệnh nhân biết về bất kì bệnh gì và cung cấp thông tin về các lựa chọn điều trị để bệnh nhân có thể có những lựa chọn theo hiểu biết.
CÔNG BẰNG:	<p>Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần đối xử tất cả các cá nhân và các nhóm người một cách vô tư, công bằng và xứng đáng. Việc một người hành nghề có làm theo các nguyên tắc đạo đức công bằng hay không được xác định bằng thời gian đã dành cho một bệnh nhân cụ thể, những thiết bị gì đã dành cho việc chăm sóc bệnh nhân cụ thể này và so với các bệnh nhân khác thế nào.</p> <p>Ngoài 4 nguyên tắc đạo đức chủ yếu đã nêu ở trên, còn nhiều nguyên tắc khác chỉ đạo việc hành nghề khúc xạ nhãn khoa. Bao gồm:</p>
TÔN TRỌNG CON NGƯỜI:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần tôn trọng mỗi bệnh nhân như là một người riêng biệt và công nhận giá trị thực, phẩm giá và ý thức giá trị của họ.
QUYỀN CON NGƯỜI:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần công nhận các quyền con người của tất cả mọi cá nhân.
CHÍNH TRỰC:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần có những giá trị đạo đức cốt lõi và những tiêu chuẩn này để tạo thành cơ sở cho tính cách và việc hành nghề của mình.
TRUNG THỰC:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần coi sự thật và tính trung thực là cơ sở của lòng tin trong mối quan hệ chuyên môn của họ với bệnh nhân.
BÍ MẬT:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần coi những thông tin cá nhân và riêng tư thu được từ một bệnh nhân là điều bí mật - trừ phi có những lí do quan trọng hơn thì cần bàn bạc về quyền tiết lộ ở khía cạnh đạo đức hoặc pháp lí
TÌNH THƯƠNG:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần thông cảm và đồng cảm với những nhu cầu cá nhân và xã hội của bệnh nhân và cố gắng tạo ra các cơ chế để mang lại sự thoải mái và hỗ trợ nếu thích hợp và có thể.
SỰ KHOAN DUNG:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần tôn trọng những quyền của mọi người có tín ngưỡng đạo đức khác nhau, sinh ra từ những niềm tin sâu xa về cá nhân, tôn giáo và văn hóa.
NĂNG LỰC CHUYÊN MÔN VÀ TỰ HOÀN THIỆN:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần liên tục cố gắng để đạt được mức độ cao nhất của kiến thức và kĩ năng cần thiết trong phạm vi hành nghề của mình.
CỘNG ĐỒNG:	Người hành nghề chăm sóc sức khỏe cần phấn đấu để góp phần cho sự cải thiện xã hội phù hợp với những khả năng chuyên môn và vị trí của mình trong cộng đồng.

CÁC NGUYÊN TẮC ĐẠO ĐỨC CỦA KHÚC XẠ NHÃN KHOA

Các nhà khúc xạ nhãn khoa bị kiểm soát bởi các nguyên tắc đạo đức chặt chẽ được đề ra bởi các tổ chức chuyên môn liên quan, thí dụ hội đồng chuyên môn y tế, hội đồng khúc xạ nhãn khoa, v.v. Các tổ chức này khác nhau giữa các nước.

Có một số mặt quan trọng được đề ra trong các nguyên tắc đạo đức này:

- **Nhiệm vụ chuyên môn hàng đầu** của nhà khúc xạ nhãn khoa là bao giờ cũng phải coi trọng những lợi ích cao nhất hoặc sự khỏe mạnh của bệnh nhân. Điều này đòi hỏi phải ưu tiên cho việc chăm sóc mắt thích hợp hơn là lợi ích tiền bạc.
- **Uu tín của nghề nghiệp** được duy trì bằng việc đảm bảo rằng nhà khúc xạ nhãn khoa cũng như các đồng nghiệp của mình không dính líu vào bất kì hành vi sai trái chuyên môn nào. Trách nhiệm này bao gồm việc nhà khúc xạ nhãn khoa báo cáo những vi phạm tư cách nghề nghiệp cho các tổ chức chuyên môn có liên quan.

PHẨM CHẤT CHUYÊN MÔN – CÁC CHUẨN MỰC HÀNH VI

Trung thực và chính trực là những đặc điểm cơ bản được mong đợi ở một nhà khúc xạ nhãn khoa.

Các chuẩn mực hành vi của nhà khúc xạ nhãn khoa được phản ánh ở cách họ thực hiện những trách nhiệm cơ bản của mình. Các chuẩn mực bao gồm:

TRỢ GIÚP NHÂN LOẠI:	Nhà khúc xạ nhãn khoa có trách nhiệm phục vụ những nhu cầu của nhân loại. Lợi ích tiền bạc phải là thứ yếu so với những nhu cầu của nhân loại.
NĂNG LỰC HỌC TẬP LIÊN TỤC:	Trách nhiệm của nhà khúc xạ nhãn khoa là cố gắng cập nhật sự phát triển hiện đại trong nghề nghiệp, nâng cao cả kiến thức và tay nghề bằng việc chấp nhận các phương pháp và các khái niệm khoa học hiện đại đã chứng minh giá trị và đóng góp cá nhân cho kiến thức chung và sự tiến bộ những người trong nghề. Tất cả những điều này cần được làm với sự quan tâm đến sức khỏe của người dân.
SỰ CHẤP NHẬN ĐIỀU TRỊ CỦA BỆNH NHÂN:	Nhà khúc xạ nhãn khoa phải cung cấp cho bệnh nhân đủ thông tin để có được sự chấp nhận của bệnh nhân.
CHĂM SÓC KHÚC XẠ NHÃN KHOA KHẨN CẤP:	Nhà khúc xạ nhãn khoa cần phải đáp ứng lập tức khi được gọi trong trường hợp khẩn cấp. Nhà khúc xạ nhãn khoa không được rời bỏ hoặc bỏ mặc bệnh nhân khi có yêu cầu chăm sóc khẩn cấp.
TIỀN NGUYÊN VẬT LIỆU:	Tiền nguyên vật liệu phải được tách biệt rõ ràng khỏi tiền thù lao chuyên môn.
THÔNG TIN CHO CÔNG CHÚNG:	Nhà khúc xạ nhãn khoa phải tuân thủ các qui định của các cơ quan lập pháp. Quảng cáo và phổ biến thông tin về các dịch vụ chuyên môn phải được thực hiện theo đúng luật.
QUAN HỆ VỚI CÁC NHÀ KHÚC XẠ NHÃN KHOA KHÁC:	Nhà khúc xạ nhãn khoa phải có khả năng duy trì mối quan hệ chân thành và chuyên nghiệp với các nhà khúc xạ nhãn khoa và các chuyên gia chăm sóc sức khỏe khác. Đây là nguyên tắc cơ bản cho một cách tiếp cận đa ngành để cung cấp dịch vụ sức khỏe cho người dân.

VIỆC CẤP PHÉP HÀNH NGHỀ KHÚC XẠ NHÃN KHOA VÀ NHỮNG QUI ĐỊNH

VIỆC CẤP PHÉP HÀNH NGHỀ:	<ul style="list-style-type: none"> Các nhà khúc xạ nhãn khoa thường phải đăng kí với một hội đồng khúc xạ nhãn khoa ở nước mình. Việc cấp phép hành nghề cho các nhà khúc xạ nhãn khoa được đặt ra để đảm bảo rằng họ đáp ứng những tiêu chuẩn kiến thức và kĩ năng cần thiết để cung cấp sự chăm sóc tốt nhất cho bệnh nhân. Ở một số nước, những người hành nghề phải dự kì thi quốc gia trước khi có thể được cấp giấy phép hành nghề khúc xạ nhãn khoa.
NHỮNG QUI ĐỊNH:	<p>Có một số qui định để quản lí những người trong nghề và việc hành nghề khúc xạ nhãn khoa. Những qui định này có thể khác nhau giữa các nước.</p> <p>Những qui định bao gồm (nhưng không giới hạn ở) những điều sau:</p> <p>Quảng cáo và vận động hoặc chào hàng</p> <ul style="list-style-type: none"> Quảng cáo được phép, miễn là chuyên nghiệp, đúng sự thực, rõ ràng, không sai lạc hoặc gây ra những lo lắng không có cơ sở rằng bệnh nhân có thể đang mắc một bệnh nào đó. Người hành nghề không được phép vận động hoặc chào hàng, họ cũng không được cho phép người khác thay mặt mình vận động hoặc chào hàng đối với bệnh nhân. <p>Thông tin ở các giấy tờ chuyên môn</p> <ul style="list-style-type: none"> Người hành nghề sẽ in hoặc cho in ở phần tiêu đề giấy khám bệnh, các biểu mẫu tài khoản và thông tin trên văn phòng phẩm điện tử chỉ thuộc về người hành nghề đó: <ul style="list-style-type: none"> Tên Nghề Loại được đăng kí Chuyên khoa hoặc phân khoa hoặc phạm vi hành nghề chuyên môn (nếu có) Trình độ chuyên môn được đăng kí, các bằng cấp khác hoặc bằng danh dự Các bằng cấp ở dạng viết tắt Số đăng kí Địa chỉ (bao gồm địa chỉ thư điện tử) Số điện thoại và số fax Giờ làm việc Mã số hành nghề Số giấy phép mài lắp kính (nếu có) <p>Đặt tên phòng khám</p> <ul style="list-style-type: none"> Người hành nghề phải sử dụng tên của mình (hoặc tên của một hoặc những người hành nghề mà mình hợp tác hoặc hành nghề cùng như là một pháp nhân) để làm tên cho phòng khám tư của mình. <p>Hành nghề lưu động</p> <ul style="list-style-type: none"> Người hành nghề có thể hành nghề lưu động định kì đều đặn ở một nơi có một người hành nghề khác hành nghề ổn định nếu, trong trường hợp hành nghề lưu động, người hành nghề đó phục vụ cho bệnh nhân với cùng một mức độ và tiền thù lao giống như ở khu vực mà mình hành nghề cố định.

NHỮNG QUI ĐỊNH:**Tiền thù lao và hoa hồng**

- Người hành nghề không được chấp nhận hoa hồng hoặc bất kì sự trả công vật chất nào khác của một bệnh nhân hoặc từ một người hành nghề hoặc cơ sở khác để đổi lấy việc mua, bán hoặc cung cấp bất kì hàng hóa, tài sản, hoặc nguyên vật liệu để dùng trong việc hành nghề chuyên môn của mình.

Sự thay thế

- Người hành nghề không được thay thế hoặc tiếp quản một bệnh nhân từ một người hành nghề khác nếu biết được rằng bệnh nhân đó đang được điều trị bởi một người hành nghề khác, trừ phi có các biện pháp hợp lý để thông báo cho người hành nghề khác rằng mình tiếp quản bệnh nhân đó theo yêu cầu của bệnh nhân

Ngăn cản một bệnh nhân

- Người hành nghề không được ngăn cản một bệnh nhân (hoặc, trong trường hợp một người vị thành niên, cha mẹ hoặc người giám hộ của người vị thành niên đó) có được ý kiến của một người hành nghề khác hoặc được điều trị bởi một người hành nghề khác.

Thanh danh chuyên môn của các đồng nghiệp

- Người hành nghề không được chỉ trích tính trung thực, thanh danh hoặc kĩ năng chuyên môn của một người khác đã được đăng kí theo bất kì Đạo luật sức khỏe nào.

Bí mật chuyên môn

- Người hành nghề chỉ được tiết lộ (bằng lời hoặc viết) thông tin về một bệnh nhân mà mình buộc phải tiết lộ khi:
 - theo điều khoản luật pháp qui định;
 - theo chỉ thị của tòa án; hoặc
 - nếu chính đáng, vì lợi ích chung.
 - nếu có sự cho phép của bệnh nhân

ĐÀO TẠO CHUYÊN MÔN LIÊN TỤC

- Đào tạo chuyên môn liên tục đòi hỏi những người hành nghề tham gia vào các hoạt động đào tạo để duy trì, phát triển và nâng cao kiến thức, kĩ năng và thực hành chuyên môn.
- Đào tạo chuyên môn liên tục đảm bảo rằng các nhà khúc xạ nhãn khoa theo kịp sự phát triển trong các lĩnh vực chuyên môn của mình.
- Đào tạo chuyên môn liên tục cho phép những người trong nghề cung cấp chất lượng chăm sóc mắt cập nhật cho người dân.
- Các hoạt động đào tạo chuyên môn liên tục thường được qui định một số điểm nhất định dựa vào bản chất và thời gian của hoạt động. Các điểm tích lũy được trong hoạt động đào tạo chuyên môn liên tục thường được theo dõi bởi một cơ quan quản lí chăm sóc sức khỏe quốc gia. Những người hành nghề không đạt được số điểm yêu cầu của các hoạt động đào tạo chuyên môn liên tục có thể bị đình chỉ hành nghề khúc xạ nhãn khoa đến khi họ đạt được số hoạt động hoặc số điểm qui định từ các hoạt động đào tạo chuyên môn liên tục.

GIAO TIẾP CHUYÊN MÔN

- Giao tiếp chuyên môn đầy đủ là một yêu cầu đạo đức cơ bản của tất cả các quan hệ nghề nghiệp. Giao tiếp tốt là điều đầu tiên và trước hết cần có giữa nhà chuyên môn chăm sóc sức khỏe và bệnh nhân.
- Trách nhiệm đầu tiên của nhà chuyên môn chăm sóc sức khỏe là lắng nghe bệnh nhân và chú ý đến cách giao tiếp của bệnh nhân. Nếu bệnh nhân giao tiếp một cách miễn cưỡng thì người hành nghề phải đảm bảo có một môi trường an toàn để bệnh nhân có thể giao tiếp thoải mái và hiệu quả hơn.
- Dưới đây là những quy tắc để giúp cho sự giao tiếp hiệu quả giữa người hành nghề và bệnh nhân:
 - Người hành nghề cần nhắc lại cho bệnh nhân thông tin mà mình đã nhận được từ cuộc trò chuyện, do đó đảm bảo cho bệnh nhân rằng người hành nghề đã lắng nghe điều mình nói. Nó cũng cho bệnh nhân thấy rõ nếu người hành nghề đã hiểu sai bất kì thông tin nào.
 - Đảm bảo rằng bệnh nhân hiểu mục đích của các câu hỏi đã được đặt ra bằng cách giải thích ý nghĩa của chúng. Bằng cách này, không có sự hiểu sai về phía bệnh nhân đối với tầm quan trọng của thông tin đang được thu thập trong quá trình hỏi bệnh sử.
- Những người hành nghề có thể yêu cầu bệnh nhân trả lời một cách thật thà nhất. Nếu nghi ngờ có sự lừa dối nào về phía bệnh nhân, thì người hành nghề phải giải quyết vấn đề này bởi vì nó là sự vi phạm hợp đồng giữa người hành nghề và bệnh nhân.
- Một khía cạnh quan trọng đặc biệt của giao tiếp chuyên môn là giữ bí mật, đặc biệt là nếu bệnh nhân yêu cầu tôn trọng sự riêng tư của họ. Trong khi lưu ý việc này, người hành nghề cũng phải có trách nhiệm truyền đạt những thông tin được coi là cần thiết để đề phòng thiệt hại nghiêm trọng xảy ra cho bệnh nhân hoặc những người khác, mặc dù thông tin được trao đổi với người hành nghề là riêng tư.

TUYÊN TRUYỀN VẬN ĐỘNG CHO NGHỀ NGHIỆP

Tuyên truyền vận động cho nghề nghiệp là hỗ trợ các nhà khúc xạ nhãn khoa và các nhà chuyên môn chăm sóc mắt khác thông qua phẩm chất chuyên môn và những yếu tố quyết định chủ yếu của nó:

QUYỀN TỰ QUYẾT:	<ul style="list-style-type: none">• Quyền tự quyết là cho phép các nhà chuyên môn áp dụng đầy đủ phạm vi hành nghề mà không gây trở ngại cho việc thực hành của họ.
NĂNG LỰC:	<ul style="list-style-type: none">• Năng lực là phân tích cấp độ chăm sóc được cung cấp bởi các nhà chuyên môn chăm sóc mắt khác để đảm bảo nhu cầu của bệnh nhân được đáp ứng. Trong trường hợp nhà chuyên môn chăm sóc mắt thấy các nhà chuyên môn khác không thực hiện vì lợi ích tốt nhất của bệnh nhân, thì trách nhiệm của nhà chuyên môn là báo cáo những vi phạm đạo đức cho các tổ chức chuyên môn liên quan.
CỘNG TÁC:	<ul style="list-style-type: none">• Cộng tác giữa những người trong nghề và giữa các nhà chuyên môn chăm sóc sức khỏe khác trở thành cần thiết, đặc biệt là trong các trường hợp việc chăm sóc bệnh nhân đòi hỏi các phương pháp liên ngành hoặc đa ngành.

SÁCH THAM KHẢO

- Health Professions Council of South Africa Guidelines.
- Pierscione B. Ethics in Optometric Practice - The Obligations that Define a Profession.
- Journal of Optometry. 2008 1(1): 5-7.
- Beauchamp T L and Childress J F. Principles of Biomedical Ethics, 5th Edition. Oxford University Press, 2001.